“De enige manier om te leven is in twijfel”
Justus van Dillen over *Judas*

Theatergroep Suburbia speelt na vijf jaar opnieuw de monoloog *Judas* van Lot Vekemans. Justus van Dillen speelt net als toen Judas, maar er is een verschil: destijds speelde de voorstelling in De Groene Kathedraal, een landschapskunstwerk in Almere. Nu toert Judas langs theaterzalen.

Hoe is het om Judas opnieuw te spelen?
Superluxe. Normaal gesproken zijn de eerste speeldagen behoorlijk stressvol; na tien of vijftien voorstellingen heb ik me de teksten met alle nuances en betekenissen pas helemaal eigengemaakt. Ik merk nu dat negentig procent van de tekst nog in mijn hoofd zit. Een monoloog is natuurlijk extra spannend want je moet de avond in je eentje maken. Het is een test voor een acteur, een meesterproef. Dat ik destijds toch meteen ja zei was omdat ik de tekst zo goed vond. Ik las hem en was meteen geïnspireerd. Judas is een ingewikkelde figuur. Hij is gevaarlijk maar heeft ook sympathieke kanten. Het doel van de avond is dat mensen Judas niet zien als een klootzak. Soms kost dat meer moeite dan anders. Je zou kunnen zeggen dat het publiek mijn tegenspeler is. Als het publiek makkelijk meegaat, speel ik Judas iets vileiner. En als ik merk dat het moeite kost om de sympathie te winnen, moet ik charmanter zijn. Zo zijn geen twee avonden hetzelfde. En doordat ik Judas zo door en door ken, weet ik precies hoe ik moet reageren.

Toen speelde je op een bijzondere locatie, nu in de theaters. Wat vind je daarvan?
Omdat de tekst zó mooi is, zo genuanceerd, maakt dat niet uit. Ik heb bij een boeklancering van Lot Vekemans een keer een stukje *Judas* voorgelezen. Zelfs dát werkte. Lot is een van de beste toneelschrijvers van ons land, en wereldwijd is ze de meest gespeelde. Dat is niet voor niks. Ze schrijft ontzettend menselijk. Ze begrijpt mensen, duikt in hun hoofd en hun hart. Man, vrouw, arm, rijk, dat maakt niet uit. Ze heeft een groot inlevingsvermogen en schrijft daardoor geloofwaardige teksten die ook nog eens heel filosofisch zijn. Dat is haar grote kracht.

Waarover gaat *Judas* volgens jou?
Judas gaat over twijfel versus geloof. Dat het heel moeilijk is om te leven in twijfel, maar dat dat tegelijk de enige manier is om te leven. Twijfel maakt je actief, omdat het je dwingt ergens heen te bewegen. Bij twijfel moet je je best doen om ergens te komen – en dan kun je de plank misslaan. Terwijl: als je gelooft dan ben je er, dan doe je wat je al weet, dan ga je het gebaande pad op. Daarnaast gaat *Judas* over waarheid versus leugen. Judas leeft met een stigma en de vraag is hoe hij daarvan afkomt. Wat is waar van de verhalen over Judas? Niemand was erbij. Iedereen heeft het alleen van horen zeggen. Mij maakt dat trouwens niet zoveel uit; ik vind de waarheid minder interessant dan het vertrouwen en het geloof.

Ben je anders over Judas gaan denken?
Ja, ik heb vroeger de bijbel wel gelezen, maar ik heb me nooit gerealiseerd dat de verhalen veel meer gaan over politiek dan over geloof. Jezus en zijn volgelingen waren een groep revolutionairen die de boel anders wilden gaan regelen. Ze waren ontevreden over de wereld. En Jezus, die ongetwijfeld een enorm charismatisch man was, anders kreeg hij niet zoveel mensen op de been, moest die revolutie leiden. Alleen werd hij steeds lijdzamer. Hij riep dat hij dood zou gaan. En Judas dacht: dat kan niet gebeuren! Word wakker! Hij geloofde niet in het noodlot. Hij wilde Jezus niet verraden, hij wilde dat hij de revolutie weer ging leiden. Zo heb ik vroeger nooit naar Judas gekeken. Ik voel daardoor nu veel meer sympathie voor hem.

Is hij schuldig?
Hij heeft schuld aan de dood van Jezus omdat het hem niet gelukt is hem te activeren. Judas hoopte dat hij Jezus wakker zou schudden door hem aan te geven. Maar Jezus heeft zich gewoon laten oppakken. Dat het Judas niet lukte het vuur in Jezus weer aan te wakkeren, daar heeft hij schuld aan. Hij heeft een verkeerde inschatting gemaakt. Daarom heeft Judas zichzelf opgehangen.

Is Judas' verhaal nog steeds relevant?
Juist nu. Het is op dit moment zo dat als je een keer een uitspraak hebt gedaan, je meteen voor eeuwig in een bepaald kamp lijkt te moeten zitten. Je roept iets, en meteen ben je een racist of een misdadiger. Er lijkt geen vergeving mogelijk. Kijk maar naar de zwartepietdiscussie. Als je ook maar enigszins stelling neemt, is het oorlog. Het gaat allemaal om onderbuikgevoelens, ruimte voor nuance is er niet. Judas laat zien dat iets nooit zwart of wit is. Daarom is zijn verhaal nog altijd heel relevant.

De theatertournee van *Judas* is te zien van 6 februari tot en met 13 april 2020 in de Nederlandse theaters. Meer informatie en de volledige speellijst op:
https://www.theatergroepsuburbia.nl/voorstelling/judas-een-van-de-twaalf

Auteur: Brigitte van Meurs. Dit artikel is rechtenvrij en mag onverkort of verkort worden geplaatst.